

ARHIVELE NAȚIONALE ALE ROMÂNIEI

ARMATA ROMÂNĂ ÎN RĂZBOIUL DE ÎNTREGIRE

CAMPANIILE DIN ANII 1916 ȘI 1917

COORDONATOR

Ion Giurcă

AUTORI

**Valeriu Avram
Sorin Liviu Damean
Adrian Diaconu
Ion Giurcă
Marian Moșneagu
Alin Spânu**

CUPRINS

INTRODUCERE / 7

Capitolul 1. ROMÂNIA DE LA NEUTRALITATE LA RĂZBOI / 25

De la pacea precară, la război / 26

Consiliile de Coroană de la Sinaia și Cotroceni / 27

Armata română în perioada neutralității / 44

Activitatea Marelui Stat Major pentru pregătirea intrării țării în război / 50

Capitolul 2. CAMPANIA ARMATEI ROMÂNE DIN ANUL 1916 / 57

Planul de campanie pentru anul 1916 / 58

Mobilizarea din august 1916 / 61

Ofensiva din Transilvania / 78

Luptele de la Turtucaia, Silistra și Bazargic / 82

Reacții și măsuri după înfrângerea de la Turtucaia, Silistra și Bazargic / 94

Consiliul de război de la Periș / 95

Manevra de la Flămânda / 96

Retragerea Armatei române din Transilvania / 100

Bătălia de la Sibiu, 13/26-16/29 octombrie 1916 / 100

Apărarea Armatei 2 între Carpați și Olt / 101

Acțiunile Armatei de „Nord” / 108

Apărarea din Carpații Orientali și Meridionali / 112

Luptele din Valea Oituzului (27 septembrie/10 octombrie-14/27 octombrie) / 113

Armata 2 în apărarea Carpaților de Curbură / 116

Luptele de pe trecătoarea Bran-Rucăr și din zona Câmpulung / 117

Luptele din Valea Oltului / 119

Luptele din Valea Jiului / 120

Acțiuni militare în Dobrogea, octombrie-decembrie 1916 / 121

Operațiunile și luptele Armatei române în spațiul dintre Carpați și Dunăre (noiembrie-decembrie 1916) / 124

Luptele pentru oprirea ofensivei inamicului în Oltenia / 24

Operația de apărare de pe Neajlov și Argeș / 128

Consecințe imediate ale înfrângerii în Bătălia de pe Neajlov-Argeș / 130

Capitolul 3. ROMÂNIA ȘI ARMATA SA, LA UN PAS DE DEZASTRU / 135

Măsuri urgente pentru redresarea țării și Armatei / 138

Deplasarea și concentrarea Armatei române în Moldova / 141

Presiuni și acțiuni ale autorităților politice și militare ruse pentru luarea sub control a României / 144

Capitolul 4. CAMPANIA DIN ANUL 1917 / 149

Reorganizarea armatei în anul 1917 / 153

 Concepția reorganizării / 153

Completarea unităților, marilor unități și formațiunilor cu efective, armament și tehnică militară / 161

 Reorganizarea trupelor de uscat / 168

 Organizarea Batalionului vânători de munte / 171

 Reorganizarea trupelor de grăniceri / 174

 Reorganizarea artileriei / 175

 Reorganizarea trupelor de cavalerie / 180

 Reorganizarea trupelor de geniu / 182

Organizarea Regimentului de tracțiune automobil / 183

Reorganizarea trupelor de apărare antiaeriană / 184

Reorganizarea serviciilor și etapelor Armatei / 184

 Aviația militară / 186

 Marina militară / 200

 Pregătirea pentru luptă a Armatei / 210

 Locul și rolul Misiunii Militare franceze / 212

 Situația Armatei române la sfârșitul reorganizării / 215

 Marele Cartier General în perioada decembrie 1916 – decembrie 1917 / 216

Capitolul 5. PLANUL DE CAMPANIE PENTRU VARA ANULUI 1917 / 219

 Punerea în aplicare a planului de campanie / 229

 Operația ofensivă de la Mărăști / 229

 Modificarea planului de campanie pe frontul român / 236

Capitolul 6. OPERAȚIA DE APĂRARE A TERITORIULUI NAȚIONAL / 241

 Operația de apărare de la Mărășești / 244

 Bătălia de la Mărășești, 6/19 august / 255

 Operația de apărare de la Oituz / 271

 Acțiuni ale Armatei române în toamna anului 1917 / 280

 Armistițiul de la Focșani / 284

BIBLIOGRAFIE / 287

NOTE / 289

CREDITE FOTO / 292

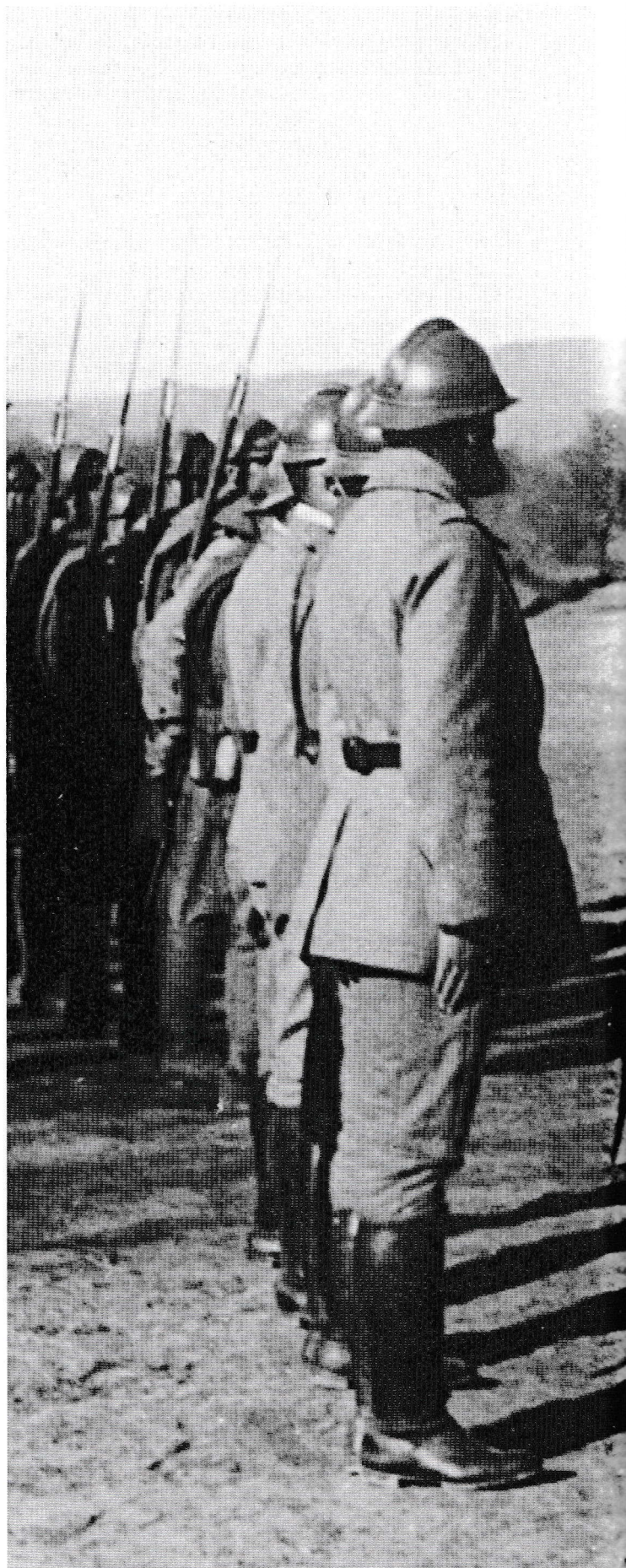
1916

mari îngrijorări în privința respectării clauzelor militare convenite, în condițiile în care la București se conștientiza că Armata română era dependentă de primirea materialului militar din statele aliate pentru ducerea unui război de durată.

Însuși prim-ministrul României, deși stăpân pe situație, victorios în acțiunea sa politică internă și internațională, nu excludea un posibil eșec militar, dar evidențiind condițiile în care angajase țara în război: „În viața națiunilor sunt afirmări de drepturi care se socotesc mai mult decât izbânzi trecătoare și sunt gesturi de abdicare, de dezertare morală, care compromit viitorul lor pentru veacuri de-a rândul. Într-o atari situație este azi românismul, de aceea chiar de ar fi să fim bătuți, faptul că patru dintre cele mai mari puteri ale lumii au recunoscut temeinicia revendicărilor noastre naționale și au consfințit printr-un act solemn hotarele etnice ale românilor de peste Carpați, cauza românismului va face un pas înainte, mai mare și mai înaintat decât oricând.”

În ziua de 14/27 august 1916, la ora 13.30, când s-a încheiat ședința Consiliului de Coroană, în cadrul căreia regele Ferdinand I a anunțat decizia de angajare a țării în război, oamenii politici și militarii au intrat în febra mărețului eveniment, au declanșat procesul firesc al intrării în acțiune: pregătirea și transmiterea ordinelor către comandamentele militare, în aceeași seară guvernului de la Viena i se înmâna declarația de război, trupele române constituite în cele 16 grupuri de acoperire în lungul trecătorilor din Carpații Orientali și Meridionali au trecut frontiera în Transilvania, iar presa de seară din București înștiința locuitorii despre decizia adoptată la Cotroceni, anunța mobilizarea generală și publica mesajul regelui către poporul român și armată.

Din acel moment, Armata română a intrat în prima conflagrație a secolului al XX-lea, în baza unui plan de campanie elaborat din timp, cunoscut sub numele de „Ipoteza Z”, care conținea scopul războiului ce urma să întreprindem: „...realizarea idealului nostru național, adică întregirea neamului. Cucerirea teritoriilor locuite de Români, ce se găsesc astăzi înglobate în monarhia austro-ungară, trebuie să fie fructul războiului”.

Inspecție la trupe

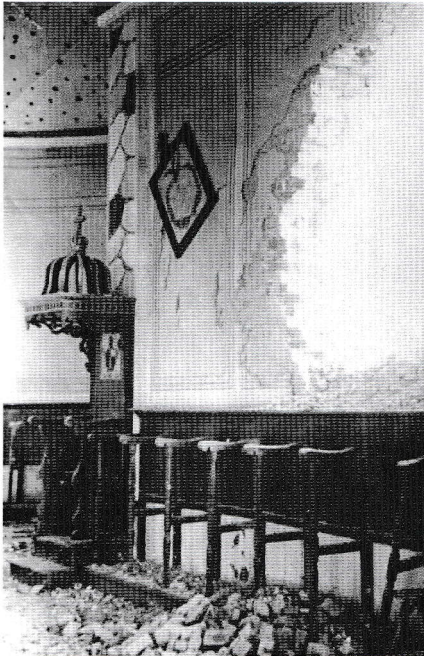
Respect pentru oameni și cărți

Copil cu bocanci și
îmbrăcăminte primită ajutor

Respectiv Biserica din Movilița, distrusă de artileria inamică în vara anului 1917

Copiii războiului de reintregire

Timp de patru ani, din august 1916 până în martie 1920, cu o perioadă de întrerupere, din iunie până la sfârșitul lunii octombrie 1918, Armata română a fost angajată cu forțele și mijloacele la dispoziție, întotdeauna insuficiente, în operații și lupte de amplasare, în spațiul etnic românesc, în Ungaria și Pocuția, pentru realizarea scopului politic al războiului, iar începând cu ianuarie 1919, pentru apărarea Marii Uniri.

Au fost patru ani de luptă și jertfă din partea celor implicați direct sau indirect în operații, lupte și logistica războiului, cât și a populației țării, afectată fizic, material și psihic de consecințele conflagrației desfășurate pe teritoriul național.

Populația evacuată s-a întors acasă - Movilița, 1918

Țăran român în 1919

În cei patru ani ai Războiului de Întregire, au fost victorii trecătoare, înfrângeri și momente grele, situații limită și disperarea din decembrie 1916.

În acele zile de deznădejde, a fost nevoie ca ilustrul istoric Nicolae Iorga, într-un moment decisiv, cu o inspirație divină, să readucă la viață clasa politică apatică adunată în sala Teatrului Național din Iași, căreia i-a transmis că: „În colțul acesta unde ne-am strâns, să păstrăm cu scumpătate sămânța de credință, și vom vedea și noi la rândul nostru dispărând negura stăpânirii străine și vom putea zice ca Petru Rareș, fiul lui Ștefan, că «vom fi iarăși ce-am fost, și încă mai mult decât atât»”.

Ceremonia Unirii Basarabiei cu România - 29 martie, Iași

A urmat perioada renașterii Armatei române prin reorganizarea din prima jumătate a anului 1917, urmată de victoriile militare salvatoare de la Mărăști, Mărășești și Oituz, de situațiile incerte determinate de nevoia de a încheia Armistițiul de la Focșani și Pacea de la București, neratificată de regele Ferdinand I.

Remobilizarea armatei în toamna anului 1918 și reîntrarea României în război alături de statele Antantei, victoriile dintre Prut și Nistru, din Bucovina, Transilvania și Ungaria, contra potrivnicilor Unirii decise la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia, au scos în evidență că Țara dispunea de oamenii politici tari, încrezători în victorie, de generali și ofițeri cu o viziune clară asupra ducerii războiului, de comandanți de unități și mari unități deosebiți prin calitățile lor de lideri în timp de război, dar și de cei slabi, lași sau chiar trădători.

În cei patru ani de confruntare armată, s-au adoptat decizii politice și militare greșite, pripite sau neinspirate,

adoptate sub presiunea opiniei publice sau la sugestia aliaților, care au alternat cu cele foarte bune, în care existau factori de risc, demonstrându-se curajul unor lideri de a merge până la capăt pentru îndeplinirea scopului politic și militar pentru care țara și armata fuseseră angajate în război.

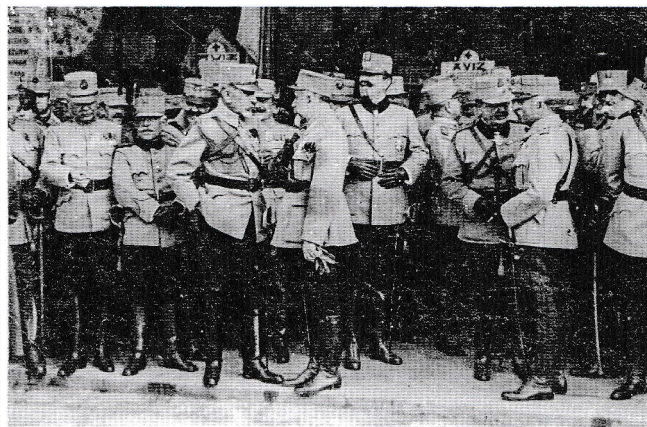
În cei patru ani de luptă și jertfă, au ieșit în evidență aspectele pozitive și negative ale războiului în cadrul unei alianțe cu mari puteri, factorii de risc temporari, dar și avantajele care decurg dintr-o asemenea situație, atunci când efortul s-a concentrat pe obiective precise, de interes general.

Au fost patru ani în care românii din teritoriile aflate sub dominație străină, încă de la începutul războiului (cazul celor din Transilvania și Bucovina), ori în faza finală a acestuia (românii din Basarabia), s-au implicat sub diferite forme în sprijinul Armatei române, s-au constituit în structuri militare proprii și au participat la apărarea Marii Uniri decise la Chișinău, Cernăuți și Alba Iulia.

Suveranii României - Regele Ferdinand I și Regina Maria, Mitropolitul Pimen Georgescu al Moldovei, la serbarea Unirii Basarabiei cu România

Generalul Alexandru Averescu, la Iași - serbarea Unirii Basarabiei cu România

Factorul politic a avut un rol decisiv în realizarea Marii Uniri din anul 1918, iar implicarea armatei în asigurarea libertății de acțiune a decidenților politici nu trebuie nici exagerat, dar nici eludat. Sigur și incontestabil, fără o prezență militară românească între Prut și Nistru, în Bucovina și Pocuția, în Transilvania și mai ales în Ungaria, în acest ultim caz până în martie 1920, desăvârșirea Unirii ar fi fost incertă.

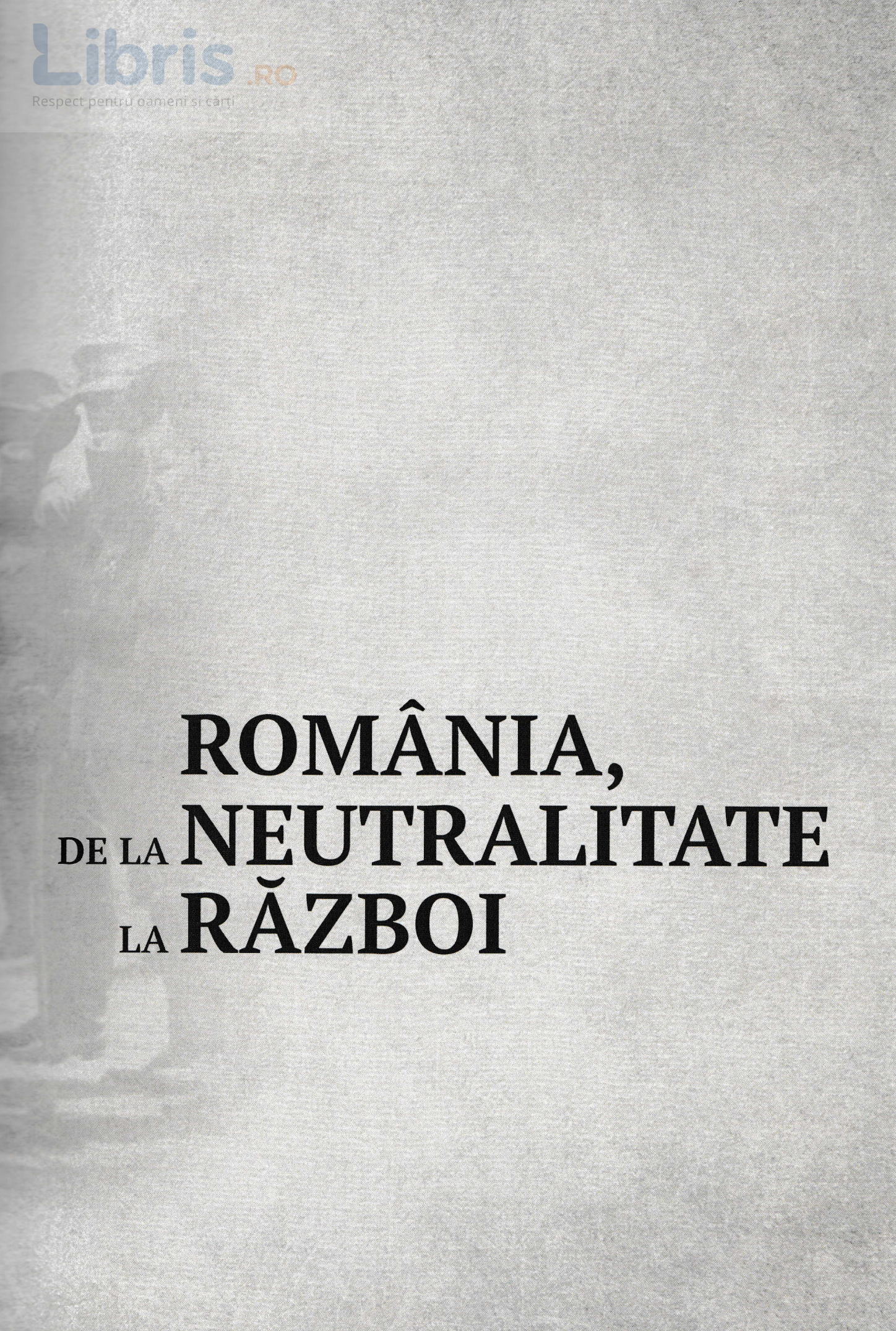
Abia după ce la Conferința de Pace de la Paris se contura un curs al acțiunilor favorabil recunoașterii unității noastre naționale și a frontierelor firești, când la Nistru situația era pe cale să se normalizeze, iar trupele române terminaseră evacuarea teritoriului Ungariei, la 18 martie 1920, s-a decis trecerea armatei de la starea de război la cea de pace, doar unele unități din Basarabia și Bucovina menținând și o parte din contingente sub arme până în primăvara anului 1921.

Celor patru ani de război, dacă este să ne referim la Războiul de Întregire, sau chiar șase, dacă avem în

vedere participarea românilor la Primul Război Mondial în alte armate (austro-ungară, rusă, sârbă, bulgară, franceză), istoriografia românească în general, cea militară în special, trebuie să-i acorde, în continuare, atenția cuvenită.

Acesta a fost și motivul care ne-a determinat să întreprindem o acțiune de suflet, necesară, sperăm și utilă, în care să aducem în atenție, prin text și imagine, efortul Armatei române în primii doi ani de război, perioadă în care țara a trecut prin diverse stări: încredere, speranță, îngrijorare și deznădejde.

Ne-am propus să evidențiem oamenii și faptele lor, curajul, sacrificiul, faptele eroice colective și eroismul individual, frumusețea și urâtenia morală a unor oameni, avatarurile cooperării politice și militare cu Rusia, riscurile care au planat asupra țării și armatei în unele momente.

ROMÂNIA,
DE LA **NEUTRALITATE**
LA **RĂZBOI**

Începutul secolului al XX-lea a fost marcat de amplificarea contradicțiilor dintre marile puteri ale lumii de atunci (SUA, Germania, Marea Britanie, Imperiul Austro-Ungar, Franța, Rusia, Japonia ș.a.), pe fondul competiției pentru dominație în zone de interes geopolitic și geostrategic, care și-au pus amprenta asupra atitudinii ulterioare și a altor state, membre sau nu ale alianțelor politice și militare existente deja în Europa – **Puterile Centrale** și **Antanta**.

Puterile mondiale și europene cunoscuseră, la sfârșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea, o dezvoltare economică fără precedent, pe seama exploatarea resurselor materiale și umane din colonii, a unor raporturi inechitabile cu statele unde își impuseseră influența.

Competiția economică dintre SUA, Marea Britanie, Germania, Franța și Rusia (Imperiul Austro-Ungar ca putere europeană fiind practic scos din competiție) a avut ca efect modificarea ierarhiei mondiale la începutul secolului al XIX-lea. Dacă în anul 1870 în fruntea puterilor mondiale se afla Marea Britanie, urmată de SUA, Franța și Germania, în anul 1913, situația se prezenta astfel: SUA, Germania, Marea Britanie, Franța și Rusia, fapt ce a determinat ca centrul de greutate în toate domeniile să graviteze către Germania și SUA, situație care a generat o necruțătoare luptă pentru împărțirea sferelor de influență în lume.

În această competiție, Marea Britanie și Franța se aflau în situația de a face față cu greu presiunilor care se exercitau asupra lor, în primul rând din partea Germaniei, apoi a SUA și Japoniei.

De la pacea precară, la război

După înfrângerea Franței în războiul franco-prusian (1870-1871) și a Imperiului otoman, după confruntările din Balcani (1877-1878, 1912-1913) și Caucaz (1877-1878) cu Rusia și aliații săi, unificarea Italiei în 1870 și a Germaniei în anul 1871, obținerea independenței și autonomiei de către unele state aflate până la un moment dat sub dominația Porții otomane, în Europa s-au creat premisele realizării sistemului de alianțe.

Germania era liderul Triplei Alianțe (Puterile Centrale), constituită în anul 1882, din care, până la începerea Primului Război Mondial, mai făceau parte Austro-Ungaria, Italia și România.

În baza principiului acțiunii și reacțiunii, Marea Britanie, Franța și Rusia au constituit în anul 1907, în urma unor compromisuri, Tripla Înțelegere (Antanta).

Evoluția evenimentelor din deceniile premergătoare declanșării Primului Război Mondial a demonstrat, incontestabil, că formarea celor două alianțe politice și militare a vizat realizarea unei balanțe de putere

între principalele state europene, prezervarea intereselor acestora pe continentul european și în alte zone ale lumii. Totodată, s-a manifestat vizibil și s-a concretizat în situații de criză (marocană - 1911, balcanică - 1912 și 1913) atitudinea ireconciliabilă dintre puterile europene, situație care, inevitabil, a condus la cel mai amplu și distrugător război pe care omenirea îl cunoscuse până la acea dată.

Așadar, izbucnirea Primului Război Mondial, la 15/28 iulie 1914, prin declarația de război pe care guvernul de la Viena a transmis-o executivului de la Belgrad, urmată de o avalanșă de declarații de război între puterile europene și unele state membre ale celor două alianțe politice și militare, era un eveniment previzibil și, se pare, dorit de Germania și Austro-Ungaria.

Declanșarea războiului a marcat și prima fisură în alianța Puterilor Centrale, Italia și România invocând prevederile tratatului, declarându-și neutralitatea și pe fondul situației din Imperiul Austro-Ungar care exercita dominația asupra unei părți a populației românești și italiene, stăpânind teritorii revendicate justificat de cele două state.

Războiul a marcat ample mutații în structura celor două alianțe politice și militare, statele membre ale acestora fiind preocupate constant de realizarea balanței de putere, privită atât din punctul de vedere al raportului de forțe (nu numai militar), cât și din cel al câștigării unor zone cu valoare geostrategică importantă pentru planificarea și desfășurarea operațiunilor viitoare.

Războiul a marcat cea mai amplă mobilizare de forțe și mijloace din partea statelor participante, implicate și contribuitoare, a generat o dezvoltare rapidă, cantitativă și calitativă, a categoriilor de forțe armate și a genurilor de armă, modernizarea unor mijloace de luptă, crearea și întrebuițarea altora noi, desfășurarea unor operații, bătălii și lupte de amploare fără precedent, soldate cu impresionante pierderi umane (morți, răniți, mutilați), inclusiv în rândul populației civile.

În cele 52 de luni de război, 28 de state au mobilizat circa 75 de milioane de oameni, care au participat la operațiile militare sau au lucrat pentru susținerea acestora. La confruntările armate au participat armatele a 16 state, care au înregistrat 9.998.771 morți, 20.297.551 răniți și 5.983.600 prizonieri și dispăruți.¹

Cantitatea de forțe și mijloace angajată în război de către statele participante, aplicarea principiului unității de conducere la nivelul armatelor naționale, în unele situații și la cel al alianțelor pe teatrele de acțiuni militare și fronturile constituite, au impus o amplă activitate din partea structurilor de concepție, planificare și conducere a operațiilor la nivel strategic și tactic.

Suveranul României asistând la o reuniune de trupe în august 1916. Alături de Majestatea Sa, al doilea său fiu și Regina Maria, îmbrăcată în uniforma Regimentului 4 Roșiori

Consiliile de Coroană de la Sinaia și Cotroceni

Cumplitul și condamnabilul asasinat asupra prințului moștenitor al tronului Austro-Ungariei, Franz-Ferdinand, la 15/28 iunie 1914, săvârșit de către studentul sârb Gavrilo Prințip în complicitate cu societatea secretă „Mâna neagră”, la care se adaugă pretențiile punitive ale monarhiei dualiste asupra Serbiei „vinovate” și nesatisfăcute de aceasta din urmă au dus la declanșarea războiului. Astfel că, la numai o lună, la 15/28 iulie, Austro-Ungaria, aliată cu Germania, a declarat război Serbiei, ceea ce a atras reacția Rusiei, urmată de cea a Franței și a Marii Britanii. Ceea ce se considera a fi doar o afacere sârbo-austriacă a devenit scânteia care a generat extinderea vâlătăii în toată Europa.

Atacul armatei austro-ungare, declanșat la 16/29 iulie asupra Serbiei, a fost urmat de sarabanda declarațiilor de război: la 19 iulie/1 august, Germania a declarat război Rusiei, la 21 iulie/3 august - Franței,

iar a doua zi - Belgiei; la 23 iulie/5 august Marea Britanie a declarat război Germaniei, iar la 30 iulie/12 august - Austro-Ungariei; la 24 iulie/6 august Austro-Ungaria a declarat război Rusiei, pentru ca în zilele de 29 iulie/11 august Franța să declare război Austro-Ungariei.

În două săptămâni, marii actori geopolitici ai celor două alianțe existente în Europa erau în stare de război, iar armatele lor declanșaseră operații de amploare, în acord cu planurile de campanie elaborate din timp, actualizate și puse în aplicare în acord cu realitățile de pe fiecare teatru de acțiuni militare.

Italia și România, ca state membre ale Triplei Alianțe, care aveau tratate și convenții militare încheiate cu Austro-Ungaria, la care aderase și Germania, se aflau în fața unei situații dificile, supuse presiunilor din partea guvernului de la Viena, dar mai ales a celui de la Berlin, care le solicita imediat intrarea în război, invocând obligațiile asumate prin tratate.